

פאר הגולה קסג

כ טור קיש הימים
מרוסנובולג וכן קחבו
קאר פוסקים בשבט
ל אהות סיים
מ תשובת רשבי"א
וסיים היענינים אלו
הולכים דעם לסגל
הסונבן ס

הלבנות מגלה סימן תרצו

ו יבש מי שאומר (יז) שהאבל (יח) חזק לשלם (ט) מנות: הגה (יט) אבל אין שולחין לאבל (כ) כל י"ב חזש (מהרי"ל), (כא) וכמו שיתבאר ביוהרדעה סימן שפה, עין שם. ואם אין בעיר אלא האבל עם אחר, חזק לשלם לאבל כפי לקים משלוח מנות, (כב) אלא-אסרן טפל האבל על מנות (מהרי"ם): ז ליש מי שאומר (כג) שאונן (כד) מתר בכשר ונין, ולא אתי עשה דניחיד דאבלות ונחי עשה דרבים דאורייתא, דלשלוח פפורים דברי קבלה נינהו שהם דברכי תורה: הגה (כה) וכל-שפן שחזב במקרא מגלה ותפלה וקריאת שמו. ונראה לי דדוקא (י) [נ] בלילה אף-על-פי שמתו טפל לפניו, אבל ביום שרוצה לקברו, (כו) קבורת מתו (יא) קודם, כמו שנתבאר לעיל סימן תרפו סעיף ב, ולכן קורא ומתפלל (כו) אחר-כך, ולא צדיק מייס-טוב ושבת, כמו שנתבאר לעיל סימן עא, פן נראה לי: ח (כה) מתר (יג) וינן לשא אשה בפורים:

שערי תשובה

דהיה כשטל טעמן פורים קעיש אין לקוח גיכ: [י] בלילה. עבד"ט. וצן מיש פיראפריס על דברי השיע ומכניא קות, וצן באיר דכיש גליל שני דאסור: [יג] לשא. עבד"ט. וצן פרה שפחב ניש שאל לשא פפורים, וכברו פחב קשם מופת הודו מניח וצוקן חפני זיל, עב היותו מליכד הפריח הודו להמיר לשא בפורים כחוקת השיע, וכן קשט ממנגב במדינות אלו:

ע"ש: (יא) קודם, עמיש סימן תרפו ס"ק ד דיש חולקין, וכן נותנין לקברו אחר וציאת בהכני, ומיש ביל דלא גיט הפלין דאקרי פאר, מ"א, ע"ש: (יג) לשא.

פאר היטב

(ט) מנות. אפלו תוך שבועה, יהיה לא לשלח מיני פפניקים שהם עשויים לשמחה, סיח השי"ג ובט"ם כתב שאין שולחין לאבל אפלו דבר שאינו לשמחה, וכ"מ מדברי רמ"א, ובכנה"ג כתב דאבל פטור משלוח מנות תוך שבועה ואחר שבועה ישלח בפניו לא מקורבו או לא עתעניים, ופשוט הוא דאם האבל הוא עני דבשר לשלם לו מנות, ולא גרע מדקדוק, מ"א, ע"ש: (י) בלילה. עמ"א שהגלה דבילה עכ"ם לא יאכל בשר, ומיש וניל פוקא בלילה וכו' קאי אפגלה, ע"ש: (יא) קודם, עמיש סימן תרפו ס"ק ד דיש חולקין, וכן נותנין לקברו אחר וציאת בהכני, ומיש ביל דלא גיט הפלין דאקרי פאר, מ"א, ע"ש: (יג) לשא.

משנה ברורה

מצות שמחת היום דחינן אח העשה דאבלות והתמנוהו בכשר ונין, כדנדיא אין ראוי לפטרו בלילה במקרא מגלה ושאר מצות כיון שאין דבר לקברו אז, ודומה לאונן בליל יום-טוב שני דהרבה פוסקים חייבוהו במצות מטעם זה, אבל יש לפקפק על זה: אחר, דליל יום-טוב שני גופא יש דעות בפוסקים, ועוד, דיש על כל פנים יום-טוב הוא, ולכך אין חל האמינות מחמת שאין דבר לקברו בלילה, מה שאין כן בפורים דעקר שמתה ביום הוא, ובלילה דומה לשאר לילה של חל, דבראי חל אמינות אף שאין דבר לקברו, ולכן כתב (כס) בדברי-התמים דליל י"ד ישמע קריאת המגלה מאחר: (כו) קבורת מתו קודם כמו שנתבאר וכו'. רוצה לומר, דיש מוכח דלאו פוקא סתרימצה קודם לקריאת המגלה, דהוא הדין כל מה שאין לו קוברין כפי צרכו, הפוגע בו קוברו תחלה ואחר-כך קורא, והנה באמת כבר כתב שם הסג"א דהרבה פוסקים חולקין על זה וסבירא להו דבכל מת קריאת המגלה קודם לקבורתו⁴⁶, וכן נותנין לקברו אחר וציאת בית-הפנקס; והקשה המגן-אברהם, דהא תינח באנשים אחרים, אבל האונן איך הוא חזב בקריאת המגלה, הלא הוא פטור מכל המצות, ואיך יצא בפה ששמע בצבור אחר שאו לא היה חזב כלל? (טט) ועל-פני מסיק המגן-אברהם, דאף-על-פי ששמע הקריאה בצבור (ל) יקראנה שנית אחר שנקבר הפה, ולענין קריאת שמו ותפלה (לא) היא פשוט אונן בימות החל, דהקדם הקבורה הוא פטור, ולאחר הקבורה, עין לעיל בסימן עא במשנה ברורה סעיף-קטן ד יש מבאר כל הפרכים, ולענין חפלי, דעת (לג) כמה אחרונים דלא ניח⁴⁷, וכדלעיל בסימן לח סעיף ה: (כו) אחר-כך, רוצה לומר, אבל קודם הקבורה הוא פטור מזה, ולזה מסיים דלא צריך משבח יום-טוב, (לג) והנה יום-טוב שני פשוט לקברו, וכן בשבח ששמחשיו על התחום לצרכי הקבורה, הוא פטור אז מכל המצות, וכל-שפן כאן: ח (כה) מתר לשא וכו'. ולא דמי לחג, דהגיב "ושמחת במנחה" ולא באשקף, מה שאין כן בפורים, והמגן-אברהם כתב דיעשה חפסה ביום י"ג⁴⁸, והסעודה בערב, ועין בשערי-תשובה שפתי פסקי-מדינות אלו פשט המנהג לתת פדעת השלחן-ערוך⁴⁹.

שער הציור

(ט) שם, וכן כתב דרך-התמים: (י) אי אחראי בחל; ואי אחראי שבת ילקי ביה-תקנות מעבוד יום, כפלי [בסעף-קטן טז]: (יא) פן מוכח מהכרי ה"ש ויקרי תולשכת סנה"י בדיא, דהא תוכחה טעם דהא חזב בכל המצות, ואף תוך שבועה בכלל: (יב) סגור אברהם ושי"א: (כ) פן מוכח מרשי"א וכן פתבו נאלה רבה ותיאצום: (כא) סגור אברהם ושי"א: (כב) הגרי"א ושי"א: (כג) מגן-אברהם: (כד) דרך-התמים: (כה) שם: (כו) הגרי"א: (כז) וכן כתבו אליה רבה ושי"א: (כח) עוד כתב שם דבשר ונין פטר גם כשי"א וצ"ע על זה פריי"ג, ולא מצאתי, ולידיא נראה גס"פ דאסור, ולא עדיף מליל י"ד דמעות לשמח קצת ומפל מקום לא דחין על-דיוח המצוה דאמינות, והוא הדין כשי"א, ואפשר דתנחמו לפקדין הקוראין כשי"א דיום שמחה הוא להם: (כט) אף דלכאוף הוא סתמפק האשור ודצא כמה שקרא כבר, דמי שרוצה לתחזיק על עצמו נשאי, אבל באמת גם שם רב הפוסקים אין סבירין כן, כמו שכתב בסימן עא, עין שם במשנה ברורה, וגם בעניני האליה רבה ודרך-התמים ותיאצום סוכרין דיקראנה שנית: (ל) וכלא ברכה [ח"א]: (לא) מגן-אברהם ואלה רבה: (לב) מגן-אברהם ותיאצום, אכן האליה רבה סוכר דצריך לתני, ותיאצום גם כן דצריך ציון לדינא: (לג) סגור אברהם:

ש"ש להמטיר], וכל זה ביום, ד"מי משתה ושמחה" פתיב, (פז) אבל בלילה, אם יש לו מנחן יתפלל ויקרא המגלה בביתו⁵⁰, ואם אין לו מנחן יתפלל בביתו וילך לשמע מקרא מגלה בבית הפנקס, ולכך הקריאה לא יצא מפתח ביתו, ועין בדברי-התמים היום ט"ו לא ילקי מביהו לבית הפנקס אפלו להפלי שחריה, ומפל מקום לענין חליצת מנעלים וישיבה על-פני קרקע, משמע מן הפוסקים דאפלו ביום ט"ו אינו צריך⁵¹, כתב הט"ש: אין אומרים צהוק-הדין⁵² ולא קריש אלא לחכם בפניו אחר שדורשין עליו, ואף-על-פי שאין אומרים צהוק-הדין אומרים קריש: ו (יז) שהאבל וכו'. אפלו (יח) תוך שבועה⁵³, דהא חזב בכל מצות האמורות בהרבה⁵⁴, וכל-שפן דחזב במצות לאבינוים: (יח) חזב לשלח מנות. אכן (יט) כל דבר שמחה לא ישלח, וזה לשון ספר חסידים: מי שמה אביו בפורים, לשנה סבאה ישלח מנות (אף דהוא אר-צייט⁵⁵), ובאמת שנה ישלח מנות⁵⁶ או בשר לעניים, רק לא פפניקים העשויים לשמחה: (יט) אבל אין שולחין לאבל⁵⁷, אפלו (כ) דבר שאינו של שמחה, ואם האבל הוא עני (כא) מתר לשלח לו מנות⁵⁸ אפלו תוך שבועה, דלא גרע מדקדוק: (כ) כל י"ב חזש. הינו לאביו ואמו [ולשאר קרובים תוך שלשים], (כג) והשעם, דין שאילת שלים⁵⁹ שאסור י"ב חזש: (כא) וכמו שיתבאר ביוהרדעה סימן שפה, פונתו להודות, (כג) דבמקום שנהגו להקל לשאל בשלומם⁶⁰ מתר לשלח להם מנות גס"פ בתוך י"ב חזש [אבל (כד) לא בתוך שלשים]⁶¹, (כה) אבל לא ישלחו לו מיני שמחה: (כב) אלא-אסרן מחל האבל וכו'. דאין נתינין (ט) לאדם משה על-פירושו⁶²: ז (כג) שאונן וכו'. אונן נקרא, פל-זמן שלא נקבר הפה⁶³: (כד) מתר בכשר ונין⁶⁴, אף דישת הממכר לעיל דאבלות נהג בפורים, מפל מקום אמינות סבירא לה דאינו נוהג⁶⁵, וכמו שכתב השעם, ועין במגן-אברהם שהעלה, דדוקא ביום, שהחל מצות שמחת פורים, ד"מי משתה ושמחה" פתיב, (כו) אבל לא בלילה, אפלו בלילה ראשונה, וכל-שפן בלילה שניה, ומה שכתב אחר-כך ונראה לי דוקא בלילה, לא קאי רק לענין מגלה ותפלה וקריאת שמו: (כה) וכל-שפן שחזב במקרא וכו'. רוצה לומר, דקשם שפתיב

מילואים הלכות מגילה סימן תרצו המשך מעמוד קודם

48) ומי שאינו יכול לעשות את הנישואין ביום אדר, כתב בשו"ת מנחת יצחק (ח"א סי' לט אות ח) שאף לדעת המג"א אין לו לאחרם ולעשותם לאחר פורים, אלא מותר לו לעשותם בפורים, ובפרט אם לא קיים עדיין פריה ורבייה. אכן, הביא שם בשם שו"ת כתב סופר (או"ח סי' קלח) שאין להתיר בשעת הרחק אלא את הנישואין, אבל את הסעודה אסור לעשות בפורים, שאין במניעת הסעודה שעת הרחק [ודעת הכתב סופר שאף השריע לא התיר אלא נישואין ולא את הסעודה].

ומדברי המג"א דייק בשו"ת מנחת יצחק (שם), שאיסור הנישואין בפורים [לדעת האוסרים] הוא אפילו נישואין בלא סעודה, וכן כתב במשנ"ב לעיל (סי' תקמו ס"ק א) לענין איסור נישואין בחול המועד [וראה שעו"צ שם (ס"ק ב)].

49) ומי שנושא אשה בפורים, כתב לעיל (סי' תקעג ס"ק ו) שאינו מתענה, שהרי זה יום משתה ושמחה.

ובפורים המשיג, שקוראים את המגילה גם בערים המוקפות חומה ביום שישי שהוא י"ד אדר, כתב בספר פורים משולש (פי"ב סכ"ד) שלכל הדעות מותר לישא אשה ביום זה בערים המוקפות חומה, כיון שאין זה יום משתה ושמחה שלהם [וראה בספר הליכות שלמה (פורים פכ"א ס"ט) שביים זה היו נישואי הגרש"ז אויערבך בירושלים]. וביום ראשון שהוא ט"ז אדר, כתב בספר פורים המשולש (פי"ח סכ"א) שלדעת האוסרים לישא אשה בפורים, דוא הדין שאסור ביום זה, כיון שהוא יום משתה ושמחה שלהם.

שהוא ט"ז אדר, דעת הגרש"ז אויערבך (משנ"ב ביצהק יקרא) שהשמחה היא מדברי קבלה, ואנו מותר בבשר ויין [וראה בספר מקראי קדש (פורים סי' נג הע' 2), ובספר פורים המשולש (פי"ח הע' יז והע' כוה)] במכתבו של הגר"ש אלישיב שדעתו שהסעודה ביום ראשון אינה מדברי קבלה אלא מדרבנן.

[משנ"ב ס"ק נו]

קודם לקבורתו⁴⁶ וכו', דעת פ"ה אחרונים דלא יתיב⁴⁷.

46) אבל קבורת תלמיד חכם, כתב לעיל (סי' תרפו ס"ק ד) שהיא קדמת למקרא מגילה.

וכן אם התחילו להוציא את המת לקבורה קודם קריאת המגילה, כתב שם שאין מפסיקין באמצע, ואפילו אם אי אפשר לקרוא את המגילה לאחר הקבורה, ודרי היא נדחית לגמרי.

47) ומי שמת לו מת בערב פורים וקוברו בפורים, דעת הגרש"ז אויערבך (שש"כ פס"ד הע' קלה וכו' א) שם שלכאורה חייב להניח תפילין לאחר הקבורה [ולא יברך]. שהרי מותר בנעילת הסנדל וליכש בגדי זום טוב, ואין אבילות נדחית בו בפרהסיא, ואם כן אינו יום מר ואינו מעלל בעפר קרני [ראה משנ"ב לעיל (סי' לח ס"ק יז-יח)], ויש לצרף את דעת המהריט"ץ שא"ב חייב להניח תפילין לאחר הקבורה, אם אינו יום המיתה [ראה במשנ"ב שם (ס"ק טז) ובשע"צ (ס"ק יא)].

[משנ"ב ס"ק כח]

דיעשה ה'פה ביום י"ג⁴⁸ וכו', פשט המנהג לה'חר פ'דעת השלחן ערוך⁴⁹.

הלכות מנגלה סימן תרצו תרצו

הנה בין בי"ד בין בט"ו. וכלי שכן שמתר לעשות (כט) פדיון הבן (תוס' פ"ק דמ"ק). מה שנתגו ללבש פרוצופים בפורים, ונכר ללבש שמלת אשה ואשה פלגי נכר, אין אסור בנכר מאחר שאין מקנים אלא לשמחה בעלמא, וכן בלבישת כלאים דרבנן. ויש אומרים דאסור, אכל המנהג פסקנא (ל) הראשונה. וכן בגניאדם החופפים זה מזה דרך שמחה, אין בזה (לא) משום (וי) 'לא תגזל', (לב) ונתגו כף, ובלבד שלא יעשו דבר שלא כהגן על-פי טובי העיר (תשובת מהרי"י מינן סימן טו):

א בית יונתן על-פי
הענין ב טור בשם
הפוסק והרמב"ם
בפרק ב מלכות
מגלה וכן דעת הר"ן
ממנה ראוי בין אדר
או וכו' כגולה ו'
מדינתא בתרא כמנהג
המדינות
מחנא וכו' וכן כתב
הר"ף שם ג' שם בשם
אביו הראשון והגהות
מינני
קט"ו ה"ט

תרצו אין אומרים תחנה בי"ד וט"ו שבאדר ראשון ודין תענית והספד בהן, ובו סעיף אחר:

א איום י"ד וט"ו שפאדר (א) ראשון אין נופלים על פניהם ואין אומרים מזמור (ב) 'יענף ה' ביום צרה' ו'אסורים בהספד (ב) (ג) ו'תענית, אכל שאר הדברים אין נוהגים בהם. ויש אומרים דאף בהספד ותענית מתרים: הנה והמנהג פסקנא הראשונה. יש אומרים שחייב להתבית במוטתה ושמחה (ג) [ג] (ד) בי"ד שבאדר ראשון (טו בשם הר"ף), ואין נוהגין בן, (ה) מכל מקום ובה קצת בסעודה כדי לצאת

באר היטב

לפי מ"ש ר"ס תקמ"ו דק"ל כמ"ד אין מנכרין שמחה בשמחה פס הכא אסור לעשות, ולכן יעשה החפס ביום י"ג, מ"א, ע"ש, ועין בספר גופי' הלכות, ועמ"ש באה"ע סימן סב ס"ק י: (יג) לא תגזל. ולפי' ספר לברך על קה שחופפים, א"ו. וכתב של"ה: לא משנת חסידים היא ושומר נפשו ירחיק ממלבושים דכלאים ולהטף מחבורו, ועין ט"ו וב"ח בי"ד סימן קכב להחמיר בזה באדר, וכן הכנה"ג הוציא לאסור הפרוצופים פפורים, ע"ש, ועין בהשבות דבר' שמשאל סימן רמו, ולכן הוציא את דבר ה' ירחיק את בניו ובניו ביותו מכל כי האי אסורא וקריצותא. ועין עוד בדבר' שמשאל סימן קעג תוכחת מנגלה על תלמידים ספר מסכת פורים, ע"ש:

(ב) ותענית. ואבלות נוהג לבי"ע: (ג) בי"ד. אכל לא בט"ו, בי"ד

שערי תשובה

[א] ותענית. עבד'ט. ועין מג"א דלכ"ע אין אומרים עה"ט. ועין בפענתי' ונתן ש"ס ונתקב' שהיא שנה פשוטה וקראו המגלה ותפלויות כראשון ואח"כ ט"ז ליום שהיא מעברת. צריכים לחד ולקרות תפלויות המגלה באדר השני. ועין בב"י ס"ס תרפ"ח ובסוף פ"ג בקרי' סב"ת ע"ש. ועין מ"ש בשם מהר"ש הלוי בתשובה בני שגשגה ל' נס באדר כו' ומ"ש ע"ז דבר"י. ועין במג"א לזיל סימן חסד ס"ק כ' האריך בדין אדר שני לענין יא"ע ושם הביא מהר"ע סימן קכו ומי"ד סימן רכ ומשם יש ללמד כשה הלקטא גברותא בענין זה: [ג] קי"ד. עבד'ט. וע"י ט"ו שהביא בשם הגהות משפ"ץ שרבני יחיאל מפארז טה גי'ל להרבות בעשיה ולהניח בני' אדם, כמשמעות לשון המשנה אין בין אדר כו', ושפיר קס"ס במ"א טוב לב משנה תמיד. ועין בר"י שכתב: מ"כ"ס ז"ל בסתמא נדד חמי"ט בעין פדחה שני המידן כסדרן. הוא שחם בדין פה'הויו שיהיו ה' לנגיד המיד ותתם וטוב לב משנה תמיד כו', ע"ש. וגיל' של"ף שרצה לטעם בנכר טוב ודבר בעת' נטס לשמא מעליה הקרא לצחוקא וטוב לב כו', ר"ל כאלו אמר וטוב לב, דהנה עשית עשית כבי' האזנים משנה, ואפשר שנה פשוטה קראו מ"ש וישפיר קס"ס קרע"א כו', ובקנהו קרע"א, ונס לש' רמז, כי תבוא 'משנה טוב' כג"י אדר ראשון, וי"ד אפטר לומר לפי מש"ל סימן תר"ע באה"ע סי' ל' וענין תנהג' ש"א שיש קצת מצוה נכבדו הסעודות כו' ונתקן לומר נמירות ותשפחות בפעולות שפורים בהם קצ' וזו סעודת מצוה, ע"ש, והשם נלמד לקמן ג"כ בשמחה קצת בסעודה לצאת ידי התקומים לש' לנהג לומר נמירות ותשפחות ש"א בוראי הוא סעודת מצוה, ולרמ"ז לזה מביא וטוב לב משנה תמיד והוא עפ"י מה דאמרין בענין דף אי' גנון לעקר שיהא מח"ת כו', אינה צבודה שהיא בשמחה וטוב לב קו' אומר זה שיהא. ויש בנש"י דמימי טענה ס"ה טה נהג עבד' וז"ל טוב לב, ונ"ש בתוספות דאשכחן נמי גבי ד"ת, שקטב נש"י ברות שיש בנכר'ש: חייב לבו בנכר'הוורת, וכן בשבת וף סג' ו'טיב'ף לז'ן' על פלמוד תורה אלא דלא כתיבה בהדיא, ע"ש. ולזה אמר וטוב לב משנה תמיד כלימור שבטוב לב דהניו שירות ותשפחות ר"ת משנה תמיד. ולפי מ"ש במקום אחר על מ"ש ויתן ישראל נגד הקר דהניו שנתמלק הוציאו מהם ולכן פי' רש"י ויתן כאיש א' בלב א' לפי מה דאמרין בכל לבבך בשני יצידך. וקאו שנתמלק הוציאו לא היה להם רק לב אחד. ויקרא וכתוב בשמחה וטוב לב וקס"ד טוב ללבב מתפר ספי' לנדרשה קראי על שירה, שאין ידעיהו סתמלק עשינה לבד כי"א ע"י ר"ת שהוא סבלין שלו וזו ענין יש פאן שני

משנה ברורה

ובתמ"מ' משה כתב, שנקון יותר לעשות החפס בסוף יום י"ד וסעודת פורים יעשה מקום: (כט) פדיון הבן. וברית מילה⁶⁰, דבנה אין שמחה בל-ב⁶¹ דיהנה שנה בהו לומר 'אין מערבין שמחה בשמחה': (ל) הראשונה. עין ביהודה דעה סימן קכב שקטב שם הפ"ו בשם הב"ח שיש לבטל מנהג זה⁶², הן בפורים או בשמחת נשואין, וכן כתב באר-הגולה שם. ואם כל המלבושים של איש רק מלבוש אחד של אשה⁶³, ונקרים הם, אפשר שאין למחות בהם⁶⁴ [פמ"ג]. ועין בכנסת הגדולה ובש"ל"ה שהתירו לתרחיק מנה: (לא) משום 'לא תגזל'. ולפי זה מתר לבנה על מה שחופפים, מיהו, כתב בש"ל"ה: לאו משנת חסידים היא, ושומר נפשו דתק ממלבושים דכלאים (להטף מחבורו)⁶⁵ [א"ר]: (לב) ונתגו כף. הניו מעת קריאת המגלה עד ליל סעודת פורים, שהם שני לילות ויום אחד [א"ר]:

הקמים, דילמנצת יענף ו'אל ארף אפים' שיום המה⁶⁶. ומזמור לאקף' בפורים קטן, מקומות יש בלבוב שאין אומרים אותו בכל יום שאין אומרים פתוח, ויש מקומות שאומרים, רק ביום הלל אין אומרים 'מזמור לאקף', וכן נוהגים בפננ'קפורט דאדר. אם חל פורים קטן בשבת אין אומרים צו"צ⁶⁷. מי שארע לו נס באדר וקבל על עצמו לעשות תמיד יום משנה ושמחה⁶⁸, (ד) אם ארע בשנה פשוטה עושה כראשון⁶⁹, ואם ארע במעברת בשני, יעשה בשני. ואותה סעודה שעשוין בשביל הנס (ה) היא סעודת מצוה⁷⁰, דכל סעודה שעשוין לנכר נפלאות השם הוא סעודת מצוה: (ג) ותענית. אכל אכלות⁷¹ לכלי עלמא (ו) נוהג באדר ראשון⁷². אם נדר בפרוש להתענות בפורים קטן⁷³, יש לומר דחל (י) הנדר, דהניו רק מנהג בעלמא, אכל אם נדר בסתם שני ותמישי של פל השנה, יש לומר דדעיתו הנה לכד פורים קטן: (ד) בי"ד. אכל לא בט"ו, (ט) אף לברכים המקפין חומה: (ה) מכל מקום ובה וכו'. בהנהגת השפ"ץ פתב דיש להרבות⁷⁴, ורבנו יחיאל מפארזי גי'ל להרבות

שער הציון

(ב) אחרונים: (ג) תמ"ד משנה. וטעמו. דהא מדקא הנה ראוי לעשות באדר ראשון כמו שכתבו הפוסקים. אלא שמסטיף גאלה לגאלה עדיף. אם"ן מכל מקום הני מעין המנהג: (ג) פורים קטנים עד סוף: (ד) פורים קטנים בשם פוסקים: (ה) חני' אדם, דלא כפרי' תוש' (י) אחרונים: (י) פורים קטנים: (כ) שם: (א) היינו 'צדקתך צדק'. רצו"ח הוא קיצור החיכות [ר"ח] הראשונות שבג' הפוסקים — צדקתך וצדקתך צדקתך.

הַלְבוּת מְנַלְה סִימָן תְּרִצוּ תְרִצוּ

ביאורים ומוספים

ולחיפך, וכן בלבגישת כלאים דרבנן ולחטוף זה מזה, הוא משום שעושים כן דרך שמחה, כתב הערוך השלחן (סי"ב) שבזמנינו שערבה כל שמחה ואין אנו במדרגה זו, אין נהגים בכל זה, ומי שהזיק חייב לשלם.

סִימָן תְּרִצוּ

אֵין אוֹמְרִים תְּהֵנָּה בְּיַד נְטוּי שְׁפָאָרְד ראשון וְדִין פְּעֻנִית וְהֶסְפֵּד בְּהֵן

[משנ"ב ס"ק א]

ואם אָקרוּ אֵין מְהִירִין אֹתוֹ.⁽¹⁾

1) וכן לגבי בן עיר שאמר על הנסים בט"ו אדר, כתב לעיל (סי' חרצג ס"ק ו') שאין מהזירים אותו, כיון שיש לכך קצת שייכות בימים אלו, וכן בפורים המשולש, שהדין הוא שמקומות המקפים אומרים על הנסים בט"ו אדר, כתב לעיל (סי' תרפח ס"ק יז) שאם אמר על הנסים ביום שישי (י"ד אדר), אינו צריך להזרוז.

[משנ"ב ס"ק ב]

וְאֵל אֶרֶךְ אֲפִים שְׁוִים הֵמָּה⁽²⁾ וכו', אֵין אוֹמְרִים צוֹרֵצוֹ.⁽³⁾

2) וכן כתב לעיל (סי' קלא ס"ק לד), אכן לפני ערב סוכות, כתב לעיל (סי' תרכ"ד ס"ק יח) שיש מקומות שאין אומרים בו 'למנצח' אבל אומרים 'אל ארך אפים'.

3) כמבואר בשו"ע לעיל (סי' רצב ס"ב), שביום שאין אומרים בו תחנון במנחה, אין אומרים בו צו"צ, והוסיף הרמ"א לעיל (סי' רפד ס"ז), שביום שאין אומרים בו צו"צ אין אומרים בו גם 'אב הרחמים'.

[משנ"ב שם]

יִום מְשֻׁפָּה וְשִׁמְחָה⁽⁴⁾, אֵם אֶנְע פְּשָׁנָה פְּשׁוּטָה עוֹשֶׂה בְּרֵאשׁוֹן⁽⁵⁾ וכו', הִיא סְעוּדַת מְצַוָּה.⁽⁶⁾

4) ולגבי תענית ביום שמת בו אביו או אמו, ראה מה שכתבו השו"ע והרמ"א לעיל (סי' תקסח ס"ז), ולגבי קטן שנולד באדר מתי נעשה גדול, ראה מה שנתבאר בשו"ע לעיל (סי' נה ס"ז), וכן מה שכתבנו במשנ"ב לעיל (סי' תקסח שם).

5) אמנם, לעיל (סי' תרפו ס"ק ח) כתב שמי שנעשה לו נס באדר ונדר לעשות פורים, בשתבוא שנת העיבור צריך לעשות את הפורים באדר השני, אם לא שנעשה לו הנס בשנת העיבור באדר הראשון.

6) ולגבי ההנהגה שיש לנהוג למי שנעשה לו נס, כתב לעיל (סי' ריח ס"ק לב) שיש לו להפריש לצדקה כפי השגת ידו, ויחלק ללומדי תורה ויאמר 'הריני נתן זה לצדקה, והי רצון שיהא נחשב במקום תודה שהייתי חייב בזמן המקדש, וראוי לומר פרשת תודה, טוב וראוי לו לתקן איוה צרכי רבים בעיר, ובכל שנה ביום הזה יתבודד להודות להשם יתברך ולשמחו ולספר חסדו'.

[משנ"ב ס"ק ג]

אָבָל אֶבְלוֹח⁽⁷⁾ לְבָלִי עֲלֵמָא נוֹהֵג בְּאָרְד ראשון⁽⁸⁾, אֵם נָדַר בְּפִרוּשׁ לְהַתְעַנּוּת בְּפִרוּשׁ קָטָן⁽⁹⁾.

7) ולגבי הספר על תלמיד חכם שמת בפורים שבאדר ראשון, כתב בלוח ארץ ישראל (הלכות אדר ראשון) שאין מספידים אותו אלא בפניו.

המשך בעמוד הבא

[משנ"ב ס"ק ט]

הַבְּרִית מִיְלָה⁽¹⁰⁾, דְּכָנָה אֵין שְׁמִיקָה כְּלִי-כָּף⁽¹¹⁾.

60) וכן סעודת בר מצוה או סעודת שידוכין, דעת הגר"ש אלישיב (אשרי האישי ח"ג פמ"ח אות יא) שמותר לעשותן יחד עם סעודת פורים נוראה פורים המשולש (פ"ח הע' מח). וכשעושים סעודת שבע ברכות בפורים, כתב הכף החיים (ס"ק טד) שאין צריכים פנים חדשות, בין בליל פורים ובין ביומו, אכן, בפורים המשולש שעושים הסעודה בערים המוקפות הומה ביום ראשון שהוא ט"ז אדר, כתב בספר פורים המשולש (שם סכ"ב) שאין לברך שבע ברכות ללא פנים חדשות.

61) וכן לענין סעודת פדיון הבן או ברית מילה ברגל, כתב בשו"ע לעיל (סי' תקמו ס"ד) שמותר לעשותן, וביאר המשנ"ב שם (ס"ק יא) שההיתר הוא בין בזמן ובין שלא בזמן, כיון שאין בהן שמחה כמו שיש בסעודת נישואין או אירוסין.

[משנ"ב ס"ק ל]

שֵׁשׁ לְבַשְׁל מְנַלְה⁽¹²⁾ וכו', בְּךָ מְלָבוֹשׁ אָחָד שֶׁל אֶשֶׁה⁽¹³⁾ וכו', אָפְשֵׁר שְׂאָץ לְמַחֲוֵת בְּהֶסֶם⁽¹⁴⁾.

62) ואפילו להלביש תינוק שמלת אשה וכן להלביש לתינוקת בגדי איש, כתב הגר"ח קניבסקי (פורים וחודש אדר עמ' בא אות י') בשם החו"א שאסור, אכן, דעת הגר"ח קניבסקי (ארחות רבנו ח"ג עמ' ס אות קה) שעד גיל חינוך אפשר להקל בזה, וכן דעת הגר"ש אלישיב (אשרי האישי ח"ג פמ"ח) שבקטנים יש להקל בזה [וראה בבאר היטב ס"ק יג], ובספר דינים והנהגות ממרן החו"א (פכ"ב אות י') כתב שאחד ממקורביו נכנס בפורים עם בתו כבת 4-5 כשהיא לבושה במכנסיים, והחו"א הקפיד על כך ואמר 'וכי זה חינוך', ולענין גיל החינוך בלא ילבש, ראה בשו"ת אגרות משה (אהע"ז ח"ד סי' טב אות ד) ובשו"ת מנחת יצחק (ח"ב סי' קח אות ב).

63) וללבוש תחפושת של מלבושי נכרים, כגון תחפושת של אחשוורוש או המן וכדו', דעת הגר"ח קניבסקי (תורת המועדים ס"ק יד אות ב) שאף על פי שמעיקר הדין מותר, מ"מ אין ראוי לעשות כן [ראה בארחות רבנו שם עמ' טא אות קח], וללבוש תחפושת של עבודה זרה כגון תחפושת של כומר, דעת הגר"ש אלישיב (אשרי האישי שם אות ו') שבוין שזה שייך לעבודה זרה, יש בזה איסור משום 'ישם אלהים אחרים לא ישמע על פיך', ותחפושת של ליצן שהנכרים משתמשים בזה בימי ההוללות שלהם, דעת הגר"ח קניבסקי (ארחות רבנו שם עמ' ס אות קד) שאין בזה איסור משום חוקת הגויים, כיון שהנכרים למדו זאת מהיהודים [ובמו בשתיחת עשבים בבית הכנסת בחג השבועות, ראה לעיל (סי' תצד ס"ק י)].

ולענין האם מותר למי שלבוש בתחפושת להתפלל כגון ליטאי בלבוש חסידי ולהיפך, כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"י סי' יח אות א) שמותר אם הוא מכוסה כהלכה, ואינו עושה שום שחוק נראה בשלמי תודה (פורים עמ' תטז) לענין מי שלבוש בפרצופים וכדו'.

64) ובטעם הדבר כתב הפמ"ג (משב"ז ס"ק ה) כיון שיש רעות בפוסקים שבאופן זה אין איסור 'לא ילבש' מן התורה, ובביאור השיטות ופרטי דינים בזה, ראה בשו"ת שבט הלוי (ח"ב סי' טג וח"ו סי' קיח אות ב), ובשו"ת מנחת יצחק (ח"ב סי' קח).

[משנ"ב ס"ק לא]

וְשׁוֹמֵר נַפְשׁוֹ יִרְחַק מִמְּלָבוֹשִׁים דְּכִלְאִים וְלִקְטָף מִחֲבוּרָה⁽¹⁵⁾.

65) וכיון שכל ההיתר של הרמ"א בלבגישת איש שמלת אשה

הלבנות מנגלה סימן תרצו

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק ה]

[והו' שפנים הרמ"א "יטוב לב משנה תמיד"י].

יוצאים ידי חובת זכרון לנס בארר ראשון על ידי שימנע בו מתענית ומספר, כיון ש"טוב לב משנה תמיד" כלומר שיש אנשים שתמיד טוב להם והם אוכלים ושוחים ואינם מתענים, אם כן בכך לא יהיה ניכר הזכר לנס, לכן כתב שראוי לצאת ידי המחמירים ולהרבות בסעודה שלא כדרך רוב האנשים, ובכך יהיה לו זכרון לנס.

וראה עוד בספר 'אוהל דניאל' על סנהדרין (מחבורת 'דרשו ה' ועוזו ליקוד עמי' רפט) שהביאו פירוש הרלב"ג על זה. וכן בשו"ת רבבות אפרים (ח"א סי' תסב) שהביא עוד ביאורים בכך.

ובנותן טעם להביא מה שכתב הרמ"א בחיבורו על מגילת אסתר 'מחיר יין' (ח טז) וז"ל: "אורה ושמחה וששון וקרי", נגד ארבע שלמויות אלו הנזכרים [לבוש מלכות תכלת וחור ועטרת זהב ותכריך ברוך וארנמן, ראה שם שביאר מעלתם] נקט ארבעה מיני שמחה, והמשיך הדבר ואמר, שכל מקום שניתן הדת והוא הדת התורני - 'שמחה וששון ליהודים משנה ויום טוב', והכוונה, כי באמת כל ההולך אחר עצת התורה שהיא הדת הניתן בששון - עושה משנה ושמחה, כי הרי הוא אוכל בנעימות ומסתפק בהכרחים ושמה בחלקו, ונהנה בנחת ובביטחה ובוטח באלוקיו שיטריפו לחם חוקו, ומסיר דאגה מליבו, כמו שאמר ז"ל (סוטה מח. ב) כל מי שיש לו לאכול היום ואומר מה נאכל למחר הרי זה מקטני אמנה, וכל זה מגיע לאדם על ידי התורה, שהיא הדת הניתן בששון, ובה יש לו 'משנה ושמחה ויום טוב' תמיד, כמו ששבח קהלת ז"אין טוב לאדם כי אם לאכול ולשתות" וגו' (קהלת ח טו) עכ"ל. ויתכן שזה מה שסיים הרמ"א כאן - "יטוב לב", היינו מי שטוב ליבו ואין בו דאגה מחמת שדולך באורח חיים בדרך התורה ובוטח באלוקיו, הוא הנמצא במצב של "משנה ושמחה תמיד".

[משנ"ב שם]

היגו שש"ב להרבות לכבוד הנס ששעשה בעתים הקלוי'.

(12) וכן לגבי יום ט"ו ניסן, כתב לעיל (סי' תצ ס"ק ב) שכתבו הספרים שטוב לעשות בו בסעודה איזה דבר לזכר סעודת אסתר, שבוים זה נתלה הנס, וראה מה שכתבנו שם.

(11) לענין חיוב משלוח מנות בי"ד ארר ראשון, הסתפק הכתב סופר (סוף פרשת תצוה) האם מחוייב בהם, וכתב שלפי הטעם שמשלוח מנות שייך לסעודה כדרך אהובים שבעת שמחתם משלחים מנות זה לזה, אם כן מי שמחמיר להרבות אז בשמחה וליבו טוב ליהנות אחרים ישלח להם מנות, וסיים שזה מה שכתב הרמ"א שמי שליבו טוב ואינו רע ליהנות אחרים, הוא יקיים משנה תמיד. אכן, בשו"ת דברי ישראל (או"ח סי' רטו) כתב שכיון שלא נהגו להרבות בו כל כך בסעודה כמו בפורים, לכן לא נהגו לשלוח מנות ביום זה.

ועוד ביאור בכונת הרמ"א במה שכתב "יטוב לב משנה תמיד", כתב הערוך השלחן (סי' ב) ששיקר עבודת השם היא בשמחה, ולכן מי שליבו טוב ומכוון למצוה תמיד, תהיה שמחתו משנה ושמחה של מצוה.

ובשו"ת בנין שלמה (להגר"ש הבהן מוילנא הלכות מגילה סי' נט) ביאר בכונת הרמ"א, שנראה שכוונתו לסיים בפסוק מעין הפתיחה שפתח בשולחן ערוך (סי' א) "שויתי ה' לנגדי תמיד הוא כלל גדול בתורה", לכן מסיים גם כאן "יטוב לב משנה תמיד", ובא בזה ליתן עיצה לאדם ירא שמים חסיד, שמחד גיסא רוצה להחמיר על עצמו ולצאת ידי כל הדעות וברצונו להרבות בשמחה ובמשנה גם בי"ד של ארר ראשון, אך מאידך חושש לנהוג בו משנה ושמחה, ואם ההלכה כאותם הסוברים שאין צריך לנהוג בו משנה ושמחה, ואם יעשה סעודה לשיטתם היא סעודת הרשות, והוא הרי מתנהג בחסידות ומקפיד שלא ליהנות לעולם מסעודת הרשות, וכיצד איפוא יעשה אם ברצונו לצאת ידי חובת כולם, לכן נתן הרמ"א עיצה טובה וקלה שיקיים "שויתי ה' לנגדי תמיד" וכל מעשיו ואף אכילתו יהיו לשם שמים, אם כן אם יאכל כל אכילה ואכילה לשם שמים שוב אינה סעודת הרשות כי הכל הולך אחר הכוונה, והרי "יטוב לב" מי שליבו זך וטוב - יכול להיות שמח כל ימיו ולעשות "משנה תמיד" כשרוצה לצאת ידי חובת כולם, ואין לו להוש שיכשל בסעודת הרשות.

ובשו"ת ערוגת הבשם (או"ח סי' קפב) ביאר בכונת הרמ"א, שאין

המשך מעמוד קודם

להלל, ורק לתפילת מנחה וערבית יכול להיות ש"ץ. הוסיף (בסי' תרעא שם), שבט"ו באב ובט"ו בשבט ול"ג בעומר שבהם אין אומרים הלל, מתפלל גם שחרית. וראה מה שכתבנו שם.

(9) וחתן, האם יתענה ביום חופתו שחל בי"ד אדר ראשון, כתבו בשו"ת ערוגת הבשם (או"ח סי' קפב) הדימוקי אורח חיים (סי' א) שכיון שהרמ"א הכריע שאסור בתענית ומספר, יש להחמיר בכך גם לגבי חתן שלא יתענה, אכן אם חל בט"ו אדר, כתב הערוגת הבשם שיתענה.

[משנ"ב ס"ק ה]

בהגהת תש"ץ כתב היש להרבות⁽¹⁰⁾.

(10) ולענין דין 'מרבית בשמחה' האם נוהג גם בארר ראשון, ראה מה שכתבנו לעיל (סי' תרפו ס"ק ח).

(8) ולהתפלל לפני העמוד, כתב בבית"ל לעיל (סי' קלב קונטרס מאמר קדישין) שביום שאין אומרים בו 'למנחה' ואל ארך אפים, אין האבל מתפלל בו, ובטעם הדבר כתב בשו"ת מהר"ל (סי' כב), שכיון שהקהל בשמחה אין ראוי שאבל יתפלל לפנידם. אכן, לפי הטעם שביאר בהגדות מנהגים לרבינו יצחק אייזיק משינא (יום כיפור אורח קנה), שאין אבל מתפלל ביום זה משום שהניגונים שמנגנים בו משמחים את האבל, אין שייך דין זה בפורים קטן, וכן הורה הגרי"י קניבסקי (חשוקי חמד מנילה ו, ב) שמותר לו להתפלל ביום זה. ולעיל (סי' תקפא ס"ק ז) כתב שאבל יכול להיות ש"ץ בשחרית עד הלל, והביא מהחיי אדם שכמדומה שהגרי"א לא היה מניח לאבל להתפלל בראש חודש אפילו שחרית, אבל אם אין אחר שיתפלל, יכול להתפלל אפילו מוסף.

ולעיל (סי' תרעא ס"ק מד וסי' תרפג ס"ק א) לענין אם אבל יכול להיות ש"ץ בחנוכה, סתם שלא יהיה ש"ץ גם לשחרית ולא רק

קסד

הלכות מגלה סימן תרצו

נדי הפחמירים (הגיש בשם סטיק), נ'טוב לב משקה (ג) תמיד:

נשלים טור ארז חיים והלכות מגלה, שבת והודאה לנורא צלילה. הוא זכנו לגמור את פלה, ונצילנו מפל מכשול והקלה.
ברוך ה' לעולם אמן ואמן:

שערי תשובה

באר היטב

(ג) תמיד. בית הפארנה במנה צמד, ובקאה אתו נעבר, נכון קנה
הר הבית בראש הרים עדי עד:
לכות, משא"כ הם דומים ויטב לב' שפיר הריש לה על תלמוד תורה
קבעתא וצסיק בה קנא ימצלא, וכן אמרו שלשה שאכלו על שקטן אי הארז
צלו דבריתנה כו. ועין ב"ש בהקדמת ש"ת בית אפרים חלק א"ח פ"ש
י"ל לאחלקם ש"תים טובי לב כו, וזה שאנו אומרים ונאר ציינו בתוסף, ו"ל שהפנה ע"י הונקף פמ"ש ת"ל השאר שבה מקור למיטב ואז נכנס לבנו
במצותך וחד לבנו כו' ששני הלכות יתירו להיות אחר לאהבה כו' וזה הגורם שדבק הלב במצות אחר שאין שם צד קמוף, ויותר יש לזרז עצמו בדיח במקום
ששם שם אזה שמחה אף אם היא שמחה של טענה, וצ"ח ככה בענין שמחה בית השואבה, וכן מבאר לעיל סימן הקטן א"ל ושלמה ושמח פרגל ולא
ימשך בבשר ויון ובשחוק וקלות ראש לפי שאין השחוק וקלות ראש שמחה אלא הוללות וסבלות ולא נצטונו על הוללות וסבלות אלא על שמחה שיש בה עבדות
היוצר, עכ"ל, והוא לשון רבנו הרמב"ם ז"ל. והמפרשים ז"ל פלשו לשחוק אמרתי מה'ל, ו"ל שהיתה באיזה ענין שהיתה השחוק הוא הוללות, ע"י כתיב לעיל, אף
לשמחה מה זה עשה, ו"ל שלענין שמחה אין להחליט שאינה נכח, שבאמת יש שמחה של טענה, ולכן יש להן לב לרשת מה זה עושה, ו"ל מה טיבה, אם היא שמחה
של טענה או לא, אף הו"ל ואפשר פי טהור אכילה ושתיה והוללות ותמשך לשחוק וקלות ראש לכן נקח פכ"ח לבס' השמחה כ"ח ותורת ה' ונהי מעט ויטב לב
כ"ח, וז"ש וטוב לב משקה תמיד. ויהי שיחה לנו לב אחר לאבינו שבשמים, ונשא לבנו אל פניה, אל הפותח ד' בתשובה, יהי אצבענו לרצון לפני אר"י כל
תפעל, לשקר על הלכות התורה והשענה ולש"י מסנה פארז חיים, ואשר נספיק עלינו כדעיים, או תחום באפיקי מנגים, פשעני השוכה וד אפרים א"י שינום, וקרא
שם הפקום מתנגם, ה' ישיב שבוטנו בישיבה ציון וירושלים, והיי לאתדום צד והקד' את עין יוסף אשר ביד אפרים:

משנה ברורה

והבן מין בני אדם. (ט) וזהו שפ"ס הרמ"א "ו'טוב לב משקה תמיד" (א), והנו שטוב להרבות לכבוד הנס שנעשה בעתים הללו (א):

סימתי בחסד השם יתברך ביום י"ט להודש מרהשון תרס"ז לפרט קטן:

שער הציון

(ט) ט"ז:

תם ונשלים, שבה לאל בורא עולם

